

КОНФЕРЕНЦІЯ З ІСТОРІЇ ЦЕРКОВНОГО СПІВУ У ЛЬВОВІ

9–10 жовтня 2003 р. в Українському Католицькому Університеті відбулася Третя міжнародна наукова конференція з історії церковної монодії та гимнографії *Київ і київська спадщина в історії церковної музики*, яку організував Інститут літургійних наук УКУ. Обрання саме такої теми для конференції є завжди актуальним, оскільки наголошення на київській духовній спадщині як генетичному носієві єдності українського народу підкреслює тяглість і неперервність тисячолітньої історії нашої країни, а особливе місце Церкви та церковного співу в українській культурі вповні засвідчують визначальне місце Києва у формуванні є української нації.

Наукові доповіді та повідомлення охопили велике коло дослідницьких зацікавлень учасників. Приємно відзначити широкий географічний спектр, представлений нашими гостями: Наталія Серьогіна (Санкт-Петербург), Олександра Цалай-Якименко та Ярослав Михайлюк (Полтава), Степан Максимюк (Вашингтон), Роман Савицький (Нью-Йорк), Ігор Задорожний (Мукачів), Богдан Кіндратюк та Зоряна Валіхновська (Івано-Франківськ). Серед львівських доповідачів виступали о. д-р Михайло Димид, Юрій Ясіновський, Тарас Шманько, дякон Тарас Грудовий, Наталя Сиротинська, Андрій Волошин, Іван Ковальчук, Марія Мудрик, Надія Балущка.

Уже в першому виступі — о. д-ра Михайла Димида — було наголошено на провідній ролі Києва в укладенні Берестейської унії. Своєрідним продовженням теми взаємозв'язків між латинським і православним світами стала доповідь Наталії Серьогіної, у якій йшлося про перебування Папи Римського св. Климента в Криму, уславлення його імені в співах давніх служб на його пам'ять, зокрема в кондаках. При цьому дуже символічно, що патроном УКУ є саме св. Климент, про що пригадав присутнім о. д-р М. Димид.

Основний блок доповідей охопив різноманітну тематику досліджень пласту українського монодичного (одноголосного) богослужбного співу, збереженого в нотолінійних Ірмологіонах. Про загальні методологічні та методичні проблеми дослідження церковної монодії розповіла Олександра Цалай-Якименко. Тема розвитку й поширення київської півчої практики в Україні і, як наслідок, формування різнонаціональних інваріантів прозвучала в доповідях Юрія Ясіновського *Грецький спів в Україні та його вплив на формування київського напіву*, Ярослава Михайлюка

Молдавські інваріанти болгарських напівів в українських Ірмологіонах, Ігора Задорожного Утвердження київської традиції в церковному співі Закарпаття, Івана Ковальчука Репертуар київського напіву в рукописах Галичини, Андрія Волошина Золочівський ірмолой Григорія Залеського 1695 р. Важливо, що саме запровадженню наприкінці XVI ст. в Україні київської нотації ми завдячуємо збереження тисячолітнього пласту мови, її прочитання та подальше дослідження. Про надзвичайну вагу зміни музичної писемності в дальшому розвитку української культури розповіла Наталія Сиротинська в доповіді *Київська нотація як новий і раціональний спосіб запису нотного тексту*.

Другий блок доповідей продовжив основну тему конференції, акцентуючи на основних віхах розвитку церковного мистецтва в Україні аж до XIX ст. Богдан Кіндратюк висвітлив значення княжого Києва та його спадщини в історії дзвонів і дзвонінь як особливого складника церковної культури. Цікаво, що Українська Церква, яка запозичила візантійський звичай скликати на богослуження kleпанням за допомогою дерев'яних бил, з часом, у процесі адаптації цієї традиції, стала використовувати дзвони — атрибут обряду Західної Церкви. Поступове налагодження лиття дзвонів зробило їх невід'ємною частиною церковного та громадського життя в Україні.

Тема значимості рукописної книги як реформаторського явища в розвитку церковного обряду та джерела полемічних дискусій серед представників різних конфесій прозвучала у виступі Тараса Шманька *Требник Петра Могили*. Винятковість особистості Київського митрополита Петра Могили та його ролі в створенні цієї книги стали центральним акцентом доповіді.

Марія Мудрик виступила з повідомленням *Давні рукописні книги в рукописній традиції Львівської Богословської Академії довоєнного часу*. А Степан Максимюк, відомий колекціонер і дослідник українського звукозапису, виступив із доповіддю *Сто літ звукозаписів творів Дмитра Бортнянського*, яку проілюстрував записами періоду перед Першою світовою війною. До того ж, С. Максимюк цікавими фактами доповнив виступ диякона Тараса Грудового *Диригентська діяльність Олександра Кошиця*.

Тему визначних постатей української культури продовжила Надія Балущька виступом *Церковна музика о. Михайла Вербицького в контексті відродження Української Церкви*, а Зоряна Валіхновська розповіла про *Церковно-музичну освіту в Галичині*, заакцентувавши на особливій ролі Церкви та духовенства в розвитку української культури XIX ст.

Актуальність тематики конференції особливо яскраво проявилася під час дискусій, оскільки більшість порушених доповідачами проблем

зачепили й такі насущні для нас питання, як стан церковного співу в храмах і проблему розробки відповідних навчальних програм для забезпечення якісного виконання церковних співів. У безпосередньому спілкуванні «за круглим столом» учасники висловили багато цікавих думок і побажань, навели чимало цікавих фактів. Шкода, що в роботі конференцій не взяли участі запрошені київські гості, які не приїхали.

Доповненням до основного дводенного регламенту конференції стали дві презентації: 9 жовтня — комп'ютерної бази даних *Ірмос: Репертуар української і білоруської церковної монодії*, а 10 жовтня — книги Олександри Цалай-Якименко *Київська школа музики XVII ст.* Обидві акції викликали велике зацікавлення в учасників конференції.

Приємно зазначити, що одночасно з конференцією у Львові відбувався *Фестиваль давньої музики*, на якому з великим успіхом виступив вокальний ансамбль регентського відділу ЛДМА ім. М. Лисенка *Калюфонія* (керівник диякон Тарас Грудовий). Завершення щоденного переміщення наукових слухань чудовою музикою, яку учасники конференції слухали на вечірніх концертах, створювало в них особливий емоційний настрій.

Наталя Сиротинська

Український Католицький Університет
Інститут Літургійних Наук

Наукова конференція
«Київ і київська спадщина в історії церковної музики»
9–10 жовтня 2003 р.

ПРОГРАМА

9 жовтня, четвер, 10.00, семінарська кімната

Перше засідання конференції

Координатор *Олександра Цалай-Якименко*

1. *Отець д-р Михайло Димид* (Львів). Київська спадщина в сучасній Греко-Католицькій Церкві.
2. *О. Цалай-Якименко* (Львів — Полтава). Київська школа музика XVII ст.
3. *Наталія Серьогіна* (Санкт-Петербург). Кондаки святому Климентові папі римському в контексті кондакарного співу XII ст.
4. *Юрій Ясіновський* (Львів). Грецький спів в Україні та його вплив на формування київського напіву (до 420-ліття *царигородської* Херувимської пісні в Ірмолої Богдана Онисимовича).
5. *Тарас Шманько* (Львів). Требник Петра Могили.
6. *Степан Максимюк* (Вашингтон). 100 літ звукозаписів творів Дмитра Бортнянського.
7. *Ярослав Михайлюк* (Полтава). Молдавські інваріанти болгарських напівів в українських Ірмологіонах.
8. *Роман Савицький* (Нью-Йорк). Вшанування Березовського, Бортнянського та Веделя на Північноамериканському континенті.

Дискусія

15.00. Інститут Літургійних Наук

Презентація комп'ютерної бази даних «Ірмос: Репертуар української і білоруської церковної монодії» в інтернет-мережі. Керівник проекту Юрій Ясіновський, західний координатор Крістіян Ганнік.

Органний зал

Концерт «Фестивалю давньої музики»

Виступ вокального ансамблю регентського відділу

ЛДМА ім. М. Лисенка

К а л о ф о н і я

Керівник диякон *Тарас Грудовий*

10 жовтня, п'ятниця, 10.00, семінарська кімната

Друге засідання

Координатор *Наталя Сиротинська*

1. *Ігор Задорожний* (Мукачів). Утвердження київської традиції в церковному співі на Закарпатті.
2. *Наталя Сиротинська* (Львів). Київська нотація як новий і раціональний спосіб запису нотного тексту.
3. *Богдан Кіндратюк* (Івано-Франківськ). Дзвони і дзвонарське мистецтво давнього Києва.
4. *Надія Балуцька* (Львів). Церковна музика о. Михайла Вербицького в контексті відродження Української Церкви.
5. *Іван Ковальчук* (Львів). Репертуар київського напіву в рукописах Галичини.
6. *Зоряна Валіхновська* (Івано-Франківськ). Церковно-музична освіта в Галичині в ХІХ ст.
7. *Марія Мудрик* (Львів). Давні рукописні книги в бібліотеці Львівської Богословської Академії довоєнного часу.
8. *Андрій Волошин* (Львів). Золочівський ірмолой Григорія Залеського.
9. *Диякон Тарас Грудовий* (Львів). Диригентська діяльність Олександра Кошиця.
10. *Андрій Легкий* (Львів). «Різдвяна драма» Дмитра Туптала і питання виконавської інтерпретації.

Дискусія

15.00 Інститут Літургійних Наук

Презентації книги Олександри Цалай-Якименко
«Київська школа музики ХVІІ ст.».

Підсумкове засідання

Концерт «Фестивалю давньої музики»
Виступ ансамблю старовинної музики

R i c e r c a r e

Керівник *Андрій Легкий*